

Innovatie in de praktijk

Wetenschappelijk onderzoek levert kennis op die de revalidatiepraktijk ten goede kan komen. De grote uitdaging is vervolgens om te zorgen dat die kennis ook echt de praktijk bereikt. Daarvoor werd het Innovatieprogramma Revalidatie opgezet. Het programma startte in 2009 en in 2015 worden de laatste projecten afgerond. 'Met zo'n innovatieproject kun je mooie dingen van de grond krijgen', zegt Sandra Wielaert, een van de projectleiders. • Door Adri Bolt

De projecten

Het Innovatieprogramma Revalidatie bestond uit verschillende onderdelen, die werden uitgevoerd onder de verantwoordelijkheid van ZonMw en Revalidatie Nederland.

Veertien **implementatieprojecten** hadden het doel om bewezen effectieve innovaties breed in te voeren in de revalidatiepraktijk. Meer over deze projecten staat hiernaast.

Vijfendertig **ontwikkelpromoties** hadden het doel om veelbelovende nieuwe inzichten verder te ontwikkelen. De projecten kunnen grofweg in zeven groepen worden ingedeeld:

- **Meten is weten:** meten om beter te kunnen behandelen. Voorbeeld: het project TransitieMonitor, waarbij het ging om datamonitoring bij jongvolwassenen.
- **Technologie:** robots en games helpen revalideren. Voorbeeld: het project GAMeLab, dat naging hoe games kunnen worden ingezet in de revalidatie.
- **E-health:** thuis revalideren met begeleiding op afstand. Voorbeeld: een project rond taaltherapie op afstand voor afasiepatiënten.
- **Arbeid:** weer aan het werk. Voorbeeld: een project voor arbeidsgerelateerde revalidatie na niet-aangeboren hersenletsel.
- **Zelfmanagement:** op eigen kracht. Voorbeeld: een project waarin een probleemoplossende vaardigheidstraining voor patiënten met een beenamputatie is ontwikkeld.
- **Behandelinnovatie:** revalidatie verbeteren. Voorbeeld: een project over valpreventie voor CVA-patiënten.
- **Kinderrevalidatie.** Voorbeeld: een project waarin een digitale module is ontwikkeld voor het lichamelijk onderzoek van het bewegingsapparaat bij kinderen met cerebrale parese.

Het derde programmaonderdeel bestond uit de ontwikkeling van Revalidatie Kennisnet. Dit platform is opgericht om het uitwisselen van kennis binnen de revalidatiesector te stimuleren. Inmiddels hebben 3200 revalidatieprofessionals zich aangesloten.

Links naar een compleet overzicht van de ontwikkelprojecten en naar meer informatie staan op www.revalidatiemagazine.nl, 'Links'.

'Er is heel veel gerealiseerd'

'De revalidatiesector is een innovatieve sector. Om de zorg te verbeteren, wordt nieuw onderzoek gedaan en worden effectieve innovaties sectorbreed uitgerold', vertelt Anne Swart. Als beleidsmedewerker bij Revalidatie Nederland coördineerde ze onder meer de implementatieprojecten. Ze licht toe: 'Omdat er vanaf 2009 geen adequate innovatiebesteding meer bestond, was het belangrijk dat het Innovatieprogramma Revalidatie er kwam. Dat was mogelijk dankzij het ministerie van VWS, dat er zes miljoen euro voor vrijmaakte, maar ook dankzij intensieve inzet en krachtenbundeling van de revalidatie-instellingen zelf. Met het programma zijn veel verbeteringen gerealiseerd.'

De veertien implementatieprojecten vormden samen het grootste onderdeel van het programma. De projecten zijn inmiddels vrijwel allemaal afgerond. 'Op veel plaatsen is het ook al gelukt om de geïmplementeerde behandelingen of richtlijnen te borgen in de organisatie.' Dat lijkt voor zich te spreken, maar is wel vaak een moeilijk punt. 'Het kan immers om grote aanpassingen van de werkwijze gaan, waarvoor een gedrags- en cultuuromslag nodig is.'

Een korte impressie van de veertien implementatieprojecten:

- **Implementatie mCIMT-BiT in de Piratengroep,** een therapievorm voor kinderen met cerebrale parese die één arm niet goed kunnen gebruiken. 'Kinderen worden spelenderwijs gestimuleerd om met de aangedane arm te oefenen, en dat werkt goed. Het Piraten-concept is in twaalf revalidatiecentra succesvol geïmplementeerd.'
- **Richtlijn CP in Praktijk** leidde tot een daadwerkelijke toepassing van de behandelrichtlijn voor de grote groep kinderen met cerebrale parese. 'Er zijn diverse producten ontwikkeld die de behandelpraktijk versterken en er is een netwerk opgebouwd waarin behandelaars kennis en ervaring uitwisselen.'
- **Richtlijn CVA in Praktijk** had een vergelijkbaar doel voor de revalidatie van CVA-patiënten. 'Ook hier is veel winst geboekt. Door het hele land worden patiënten meer gestimuleerd om na een beroerte actief te oefenen en om daar snel mee te beginnen.'
- **Implementatie Richtlijn Oncologische Revalidatie** leidde tot een sterker op de individuele patiënt gerichte behandeling. 'Meer zorg op maat dus, en betere ketenzorg.'
- **Implementatie PPP-Arm Protocol** zette in op betere begeleiding bij

Beeld uit een video die is gemaakt als onderdeel van PACT. Meneer Jonckheere heeft afasie, waardoor het voeren van een gesprek moeilijk is geworden. Meneer heeft tijd nodig om zijn boodschap over te brengen en hij heeft vaak moeite met het verwoorden van getallen en data. Door zelf thuis opnamen te maken, wordt duidelijker waar de knelpunten zitten en waar nog aan gewerkt kan worden. Logopedist Sandra Wielaert: 'Te zien is dat mevrouw aandachtig luistert en dat zij een kalender op schoot heeft waarmee ze data kan aanwijzen, ter verificatie.'

het verstrekken van armprotheses. 'Het protocol zorgt voor een duidelijker gestructureerde aanvraag en daarmee voor verbeterd handelen van behandelaren en een beter resultaat voor de patiënt.'

- Implementatie Acceptance & Commitment Therapy voor mensen met chronische pijn. 'ACT is gericht op het accepteren van de pijn, en verbetert daarmee de kwaliteit van leven. Acht revalidatiecentra en een ziekenhuis werken er nu mee.'
- Telerevalidatie.nl maakt het chronisch zieke mensen mogelijk om thuis revalidatieoefeningen te doen, en daar feedback op te krijgen. 'De patiënten zijn heel tevreden, en het wordt nu breder geïmplementeerd.'
- Robotondersteunende therapie (ROBAR) richt zich op verbetering van de armfunctie van CVA-patiënten. 'Zeven instellingen hebben inmiddels zo'n robotisch systeem met armondersteuning, waarmee mensen met een spel-element kunnen trainen. Dit motiveert en maakt het oefenen leuk.'
- De ComPoli is een digitale polikliniek voor neurologische patiënten met beperkingen in de communicatie. 'Zij kunnen met de ComPoli gemakkelijker informatie vinden, ondanks beperkingen in spraak, taal, motoriek, cognitie of visus. Patiënten kunnen daardoor beter voorbereid op een consult komen. Mogelijk zijn er in de toekomst zelfs minder consulten nodig.'
- Implementatie en uitbreiding van een Nederlandse Dataset Dwaarslaesie-revalidatie. Door systematisch patiëntgegevens te verzamelen, ontstaat landelijk meer inzicht in deze patiëntengroep. 'Alle acht in dwarslaesie gespecialiseerde centra verzamelen nu bij opname en ontslag dezelfde gegevens.'
- Implementatie en uitbreiding Nederlandse Dataset Pijnrevalidatie. Ook in de pijnrevalidatie is een dataset geïmplementeerd waarmee systematisch patiëntgegevens verzameld worden, om zo meer inzicht te krijgen. 'De dataset is bij 32 instellingen geïmplementeerd.'
- Functionele Capaciteit Evaluatie is een instrument om de belastbaarheid van een patiënt te meten. Die kan dan vergeleken worden met de belasting door arbeid. 'Dat is belangrijk als patiënten weer aan het werk willen. Zo weten ze beter wat ze aankunnen.' Inmiddels zetten veertien instellingen het instrument in.
- Kennisdeling Revalidatie, Sport en Bewegen is onderdeel van het grotere VWS-programma Revalidatie, Bewegen en Sport. 'Dit project helpt mensen om een actieve leefstijl aan te nemen, ook als ze weer thuis zijn. Er is een training ontwikkeld voor behandelaars in motiverende gespreksvoering en gedragsverandering en er zijn vijf indicatoren ontwikkeld om bij te dragen aan de borging van bewegen en sport.'

Over het veertiende project, ImpACT, hiernaast meer informatie.

'ImpACT is geland op de werkvloer'

Het Innovatieprogramma Revalidatie omvatte zo'n 50 deelprojecten: veel te veel om in een artikel te beschrijven. Om toch een beeld te geven van het praktisch effect, nemen we het project ImpACT als voorbeeld. Een toelichting komt van Sandra Wielaert, logopedist bij Rijndam Revalidatie en project-coördinator.

Het implementatieproject ImpACT was een vervolg op het ontwikkelproject PACT: Partners van Afasiepatiënten Conversatie Training. Wielaert: 'Met zo'n innovatieproject kun je mooie dingen van de grond krijgen. In ons geval een behandelconcept uitwerken en dat vervolgens invoeren in de praktijk. Partners van afasiepatiënten zijn nu in beeld binnen de revalidatie, en ik ben ervan overtuigd dat we de dagelijkse communicatie tussen afasiepatiënten en hun partners daarmee verbeteren.'

Jaarlijks lopen bijna 10.000 Nederlanders afasie op: zij kunnen niet goed meer duidelijk maken wat ze bedoelen, of niet goed meer begrijpen wat een ander zegt. 'Logopedisten werken vooral aan het taalherstel van de patiënt. In de traditionele behandeling ontbreekt de partner, maar het is heel belangrijk dat die weer leert communiceren met de patiënt.' In 2010 bewerkte Wielaert daarom een Engelstalig trainingsprogramma. De nieuwe, op Nederland toegesneden versie kreeg de naam PACT en maakt onder andere gebruik van videotraining. 'Het doel is om partners inzicht te geven in hun communicatie, en ze te leren hoe ze die kunnen verbeteren.'

Een implementatieproject volgde. 'Ik heb logopedisten getraind in de methodiek en de invoering in de behandelpraktijk begeleid. Want het heeft allerlei consequenties wanneer je de partner meebehandelt, bijvoorbeeld voor de logistiek.' Uiteindelijk hebben zes deelnemende centra de methodiek succesvol geïmplementeerd. 'Maar ook in de drie centra waar de implementatie nog niet goed lukte, bijvoorbeeld omdat er te weinig partners waren die mee wilden doen, vonden ze het een waardevolle methode en zijn ze ermee doorgeshaan. Een belangrijke, concrete verbetering is dat er nu oog is voor de onmacht en frustratie bij de partners, en dat we daar wat aan kunnen doen. Partners kregen meer zelfvertrouwen in hun omgang met de patiënt, gingen meer probleemoplossend denken en hun stemming verbeterde.' Ook op andere plaatsen is de methode aangeschaft, weet Wielaert, en onderzocht wordt of de methode bruikbaar is bij partners van Parkinsonpatiënten. 'ImpACT is geland op de werkvloer.'